

ΠΑΡΘΕΝΩΝ

ΕΤΟΣ Β'.—ΦΥΛΛ. Δ'.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ 13.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΝΙΚΑΝΟΤΗΤΟΣ
ΤΗΣ ΥΠΑΝΔΡΟΥ ΓΥΝΑΙΚΟΣ *)

Εἰσαγωγή.

Ἐν τῶν μεγίστων δώρων τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον εἶναι ὅτι δύναται νὰ ὠφελῆται ἐκ τῶν γνώσεων, ἃς ἐκτήσαντο οἱ πρὸ αὐτοῦ ὑπάρξαντες· καθόσον ἐκ τῆς διατηρήσεως καὶ τῆς μεταβιβάσεως τῶν ἀνακαλύψεων ἠρτηται ἡ πρόοδος τῆς ἀνθρωπότητος· Ἐὰν ἐκάστη γενεὰ ἐπανελάμβανε τὸ ἔργον τῆς προτέρας, οὐδεμία ἐπιστήμη θὰ προήγετο·

(*) Τοιαύτη εἶναι ἡ ἐπιγραφή τῆς αἰνεσίμου διατριβῆς, ἣν ὁ Κύριος Ν. Λαμασκηνὸς ἐτύπωσεν ἐν Παρισίῳ ὡς τὴν τὴν διδακτορικὸν διπλώματος. Ἐνταῦθα δὲ μεταφράζομεν μόνον τὴν εἰσαγωγὴν, καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἱστορικοῦ μέρους αὐτῆς. (De l'incapacité de la femme mariée, Paris, Moquet 1834).

ἢ μᾶλλον, δὲν θὰ ὑπῆρχεν ἐπιστήμη· θὰ ὑπῆρχον μόνον γνώσεις κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον πολυάριθμοι κατὰ τὴν εὐφυΐαν ἐκάστου, ἀλλὰ πάντως ἀνακόλουθοι καὶ ἀσυνάρτητοι.

Ὅτως αἱ ἐπιστήμαι πᾶσαι ἔχουσι παρελθόν, καὶ τὸ παρελθόν τοῦτο βεβαιούται ὑπὸ τῆς ἱστορίας. Ἄλλ' ἢ ἐκ τῆς ἱστορίας ὠφέλεια δὲν εἶναι ἢ αὐτὴ κατὰ πάσας τὰς ἐπιστήμας. Διακριτέον ὡς πρὸς τοῦτο τὰς ἠθικὰς ἐπιστήμας ἀπὸ τῶν φυσικῶν καὶ τῶν μαθηματικῶν. Ἐν ταῖς φυσικαῖς καὶ ταῖς μαθηματικαῖς ἐπιστήμαις οὐδὲν βέβαιον ἐξηχόμενον λησμονεῖται· καθότι, τῶν ἐπιστημῶν τούτων μὴ χρηζουσῶν ἢ τῆς παρατηρήσεως καὶ τοῦ λόγου, δυνατόν ἐστίν αἰετοτε νὰ βεβαιωθῇ τις περὶ τῆς ἀρθότητος καὶ τῆς ἀκριβείας γνώσεώς τινος σχετικῆς πρὸς αὐτάς· ὥστε πᾶσα νέα ἀνακάλυψις κατατάσσεται καὶ προσ-

τίθεται εἰς τὰς ἀρχαίας, τῶν ὁποίων δὲν ἀποχωρίζεται τοῦ λοιποῦ. Τέλος δὲ λησμονεῖται ὁ ἐφευρέτης καὶ ἡ τῆς ἐφευρέσεως ἐποχὴ, καὶ μόνον ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν γνῶσιν καθ' ἑαυτὴν, ἣτις συμπληροῖ τὴν ἐπιστήμην. Τοιοῦτοτρόπως ἐν ταῖς ἐπιστήμαις ταύταις τὸ παρελθὸν καὶ τὸ ἐνεστῶς ἀποτελοῦν ἐν καὶ μόνον σῶμα.

Ἄλλ' οὐχ οὕτως ἔχει ἐν ταῖς ἠθικαῖς ἐπιστήμαις. Ἐν ταύταις πλὴν τινῶν ἀληθειῶν περὶ ὧν συμφωνοῦσι καθόλου, ὑπάρχουσι γνῶσεις περὶ τῆς βεβαιότητος τῶν ὁποίων διαφωνοῦσι καθότι αἱ ἠθικαὶ ἐπιστήμαι προσδέονται, πλὴν τῆς παρατηρήσεως καὶ τοῦ λογισμοῦ, καὶ τῆς ἠθικῆς διαλήψεως, ἣτις μεταβάλλεται κατὰ τὰ φρονήματα καὶ τὰ πάθη ἐκάστου ἀνθρώπου, ἐκάστου λαοῦ, ἐκάστης γενεᾶς. Ἐντεῦθεν τὸ παρελθὸν διαχωρίζεται ἀπὸ τοῦ ἐνεστῶτος, καὶ καθίσταται εὐνόητον ὅτι ἀγαθὴ τις ἰδέα, ὅσαί τις ἀρχὴ δυνατὸν νὰ λησμονηθῇ· ἀπόκειται δὲ τῇ ἱστορίᾳ ἡ ἀνάμνησις αὐτῆς.

Ἡ ἱστορία λοιπὸν ἐστὶν ἀπαραίτητος ἐν ταῖς ἠθικαῖς ἐπιστήμαις. Αὕτη διδάσκει τὸν ἄνθρωπον ὅτι ἀγαθὸν ἐπραξάν οἱ πρὸ αὐτοῦ· ὁ δ' ἐν αὐτῷ λόγος νοθετεῖ τότε αὐτὸν νὰ τοὺς μιμηθῇ καὶ νὰ μὴ ἐπαισχυνθῇ νὰ παλιandroμήσῃ ταχέως πρὸς τὸ παρελθὸν, εἰς ἀπεπλανήθη καὶ ἐξετράπη τῆς εὐθείας εἰς σκολιάν.

Ἄλλὰ συνάμα ἡ ἱστορία ἀποκαλύπτει εἰς ἡμᾶς καὶ τὰ λάθη εἰς τὰ ὁποία περιέπεσον οἱ προγενέστεροι ἡμῶν, καὶ ὁ ἐν ἡμῖν λόγος, δι' οὗ διαγινώσκουμεν τὰ αἷτια αὐτῶν, ἐπιτάσσει ἡμῖν νὰ τ' ἀποφεύγωμεν. Ἐκ τούτων ἀπάντων προκύπτει ὅτι ἐν ταῖς ἠθικαῖς ἐπιστήμαις ἡ ἱστορία χρησιμεύει οὐ μόνον εἰς συμπλήρωσιν καὶ διασάφησιν τοῦ παρόντος, ἀλλὰ καὶ εἰς διόρθωσιν τούτου, συνάμα δὲ εἰς τὸ ἐμπνέειν ἡμῖν πόθους πρὸς τὸ μέλλον.

Ἡ διττὴ αὕτη ἐκ τῆς ἱστορίας ὠφέλεια τυγχάνει ἀναμφισβήτητος ὅσον ἀφορᾷ τὸ δίκαιον, καθόσον τοῦτό ἐστὶν ἠθικὴ ἐπιστήμη. Ἄλλὰ τί πρέπει νὰ ἐν-

νοῶμεν διὰ τῆς ἱστορίας τοῦ δικαίου; Πρέπει νὰ περιορισθῶμεν εἰς τὴν μελέτην τοῦ γαλλικοῦ δικαίου καὶ τοῦ ῥωμαϊκοῦ παραμελοῦντες τοῦ δικαίου τῶν ἄλλων ἐθνῶν; Δὲν νομίζομεν τοῦτο. Ἡ σπουδὴ τοῦ ἀρχαίου γαλλικοῦ δικαίου καὶ τοῦ ῥωμαϊκοῦ δύναται ἀναμφιβόλως νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ καθεστῶτος γαλλικοῦ δικαίου· ἀλλὰ δὲν φρονοῦμεν ὅτι ἡ μελέτη αὕτη ἐπαρκεῖ εἰς τὸν βουλόμενον νὰ προβῇ περαιτέρω καὶ ἀναζητήσῃ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τὰς διαφόρους ἀρχὰς αἷτινες ἰδρύθησαν ἐν παντὶ μέρει τοῦ δικαίου, ὅπως ἴδῃ τίς ἡ ἀρίστη τῶν ἀρχῶν τούτων καὶ ἀνεύρη τὰ αἷτια ἐκ τῶν ὁποίων ἰδρύθησαν αἱ κακαί. Πιστεύομεν ὅτι τοῦτο δὲν δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ ἢ διὰ τῆς σπουδῆς περὶ τὴν συγκριτικὴν νομοθεσίαν, περιοριζομένην ἄλλως τε εἰς τὰς γενικότητας. Οὕτω, μηδέποτε ἐπιλανθανόμενοι ὅτι τὸ ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ μάλιστα ἡ γαλλικὴ νομοθεσία ἀποτελέσουσι τὴν βᾶσιν τῆς πραγματείας ἡμῶν, ἐνομίσαμεν ὅτι δυνάμεθα νὰ ἐπιδοθῶμεν εἰς βραχεῖαν τινα ἐξέτασιν τῶν ἄλλων νομοθεσιῶν ἀρχαίων τε καὶ νεωτέρων.

Ἀντικείμενον τῆς πραγματείας ἡμῶν ἐστὶν ἡ ἀνικανότης τῆς ὑπάνδρου γυναικὸς ὡς πρὸς τὴν περιουσίαν αὐτῆς *res familiaris*. Ἄλλὰ τί ἐστὶν ἡ ἀνικανότης; Ἡ λέξις αὕτη περιλαμβάνει ἰδέαν ἀρνητικὴν. Ἡ ἀνικανότης ἐστὶν ἡ ἔλλειψις τῆς ἰκανότητος· ὀριστέον λοιπὸν τὴν ἰκανότητα. Ἡ ἰκανότης ἐστὶν ἡ νομικὴ ἐξουσία τοῦ καρποῦσθαι (*profiter*) τὰς ὠφελείας τοῦ ἀστυκοῦ βίου καὶ ὑφίστασθαι τὰς ἐξ αὐτοῦ ζημίας. Εἰσὶ δὺν εἶδη ἀνικανότητος· ἡ ἀφορᾷ αὕτη αὐτὴν τὴν οὐσίαν τοῦ δικαίωματος, καὶ τότε λέγεται ἀνικανότης πρὸς ἀπολαυήν· ἡ συνίσταται εἰς τὸ ὅτι πρόσωπόν τι δὲν δύναται νὰ ἐνασκήσῃ τὰ ἴδια δικαιώματα ἢ τῇ συνδρομῇ ἢ τῇ ἀδείᾳ ἄλλου προσώπου, καὶ καλεῖται τότε ἀνικανότης πρὸς ἐνάσκησιν. Ἡ ἀνικανότης τῆς ὑπάνδρου ἀνήκει εἰς τὸ δεύτερον τοῦτο μέρος τῆς διαιρέσεως· ἡ ὑπάνδρος ἐστὶν

ἀνίκανος καθόσον ἀδυνατεῖ νὰ ἐνασκήτη τὰ ἴδια δικαιώματα ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ συζύγου αὐτῆς ἢ τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς.

Τὸ ἀντικείμενον τῆς ἀνικανότητος τῆς ὑπάνδρου ὡς πρὸς τὴν περιουσίαν αὐτῆς ἀποτελεῖ μέρος τῆς καταστάσεως τῆς γυναικὸς πρὸς τὴν ὅποίαν στενώτατα συνδέεται ὥστε ἀδύνατον νὰ μελετήσωμεν ἐκελευνη, χωρὶς ν' ἀσχοληθῶμεν πολὺ περὶ ταύτην. Οὕτω τὸ ζήτημα τῆς ἰκανότητος ἢ τῆς ἀνικανότητος τῆς γυναικὸς ἠρτῆται ἐκ τῆς ιδέας τὴν ὅποίαν ὁ νομοθέτης συλλαμβάνει περὶ τῶν διανοητικῶν δυνάμεων τῆς γυναικὸς καὶ τῶν καθηκόντων τὰ ὅποια προώρισται αὕτη νὰ ἐπιτελέσῃ. Ἄλλὰ πρὶν ἢ ζητήσωμεν νὰ λύσωμεν ἡμεῖς αὐτοὶ τὸ ζήτημα, πρέπει νὰ ἴδωμεν τί ἡμῖν προέκυψεν ἐκ τῆς περὶ τὰς διαφόρους νομοθεσίας σπουδῆς.

Δύο ἀρχαὶ ἐκφαίνονται ἐκ τῆς ἐξετάσεως τῶν διαφόρων νομοθεσιῶν ἣν ἐπεχειρήσαμεν. Ἡ πρώτη ἐστὶν ὅτι ἐν τοῖς ἀρτισυστάτοις κράτεσι καὶ παρὰ τοῖς βαρβάροις λαοῖς, ἡ γυνὴ θεωρεῖται ὡς ὄν τι ὑποδεέστερον, καθότι ἐν τοῖς λαοῖς τούτοις ὑπερισχύει ἡ κτηνώδης ἰσχύς, ἡ δὲ διάνοια μικρὸν τι δύναται. Ἡ ἔτι ἀσύστατος κυβέρνησις ἀναγκάζεται ν' ἀφήσῃ εἰς τοὺς οἰκογενειάρχας δύναμιν σχεδὸν ἴσην ἐπὶ τὰς γυναῖκας, τὰ τέκνα καὶ τοὺς δούλους, οἱ ὅποιοι ἐνώπιον τῶν λαῶν τούτων εἰσὶν ὄντα ὁμοταγῆ. Ἡ δευτέρα ἀρχὴ ἐστὶν ὅτι ἐν τοῖς δεσποτικοῖς κράτεσι ἡ γυνὴ τέτακται ἐν οὐχ ἡττοῦν ὑπεξουσιότητι· καθότι ὁ ἄνθρωπος διάκειται ἀείποτε πρὸς τὸ μετάγειν ἐντὸς τῆς οἰκογενείας ὅ,τι ὄρᾳ καθεστηκὸς ἐν τῇ κυβερνήσει, ὁ δὲ καταδυναστευόμενος ζητεῖ καὶ αὐτὸς νὰ καταστή ἑαυτὸν ἀπέναντι ὄντων, ἅτινά εἰσιν ὑπέρτερα μὲν αὐτοῦ ἢ ἴσα κατὰ τὴν διάνοιαν, ἀλλ' ὅμως ὑποδεέστερα κατὰ τὴν ῥώμην.

Αἱ ιδέαι αὗται, τῶν ὁποίων ἡ ἀκρίβεια νομίζομεν ὅτι ἐξελέγχεται ὑπὸ τῆς σπουδῆς περὶ τὰς ἀρχαίας νομοθεσίας, ὑπετυπώθησαν ἤδη ὑπὸ φιλοσόφου ὃς τις κατήρξατο τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος μετὰ

μεγάλῃ μὲν εὐτολμίας, σπανίας δὲ τύχης. Ὁ Destutt de Tracy, ἐν πονήματι τὸ ὅποιον μετριοφρόνως ἐπέγραψεν ὑπόμνημα ἐπὶ τοῦ Πνεύματος τῶν νόμων ὑπὸ Μοντεσκιου (Commentaire sur l'Esprit des lois de Montesquieu), τὸ ὅποιον δὲ πράγματι περιέχει ἐπιτομὴν τῆς τότε κοινωνικῆς ἐπιστήμης ἐξεφράσθη οὕτως ἐν τέλει τοῦ Ζ'. αὐτοῦ βιβλίου. «Ὡς πρὸς τὰς γυναῖκας, παρὰ μὲν τοῖς ἡγρίοις εἰσὶν αὐταὶ ἀχθοφόρα κτήνη, ἢ παρὰ δὲ τοῖς βαρβάροις ζῶα ἐν θηριοτροφείῳ, ἐναλλάξ δεσπόζουσαι ἢ θύματα παρὰ τοῖς κενοῖς καὶ κούφοις ἡλαοῖς. Μόνον δὲ ἔνθα ἐπικρατοῦσιν ἡ ἐλευθερία καὶ ὁ λόγος καθίστανται αὗται αἱ εὐτυχεῖς σύντροφοι φίλου ὃν ἐξελέξαντο, καὶ αἱ σεβασταὶ μητέρες οἰκογενείας πάνυ ἀγαπητῆς ἀνατροφῆς διὰ τῶν φροντίδων αὐτῶν.» Τοὺς λόγους τούτους θεωροῦμεν ὡς τὸ κάλλιστον σχόλιον τῶν ἀνατολικῶν νομοθεσιῶν καὶ τοῦ ἀρχαίου ῥωμαϊκοῦ τε καὶ γαλλικοῦ δικαίου.

Ὁ χριστιανισμὸς μετέβαλε μεγάλως τὸ Δίκαιον. Ἀντικατέστησε πανταχοῦ τὴν φιλανθρωπίαν ἀντὶ τῆς ἰσχύος, τὴν ἀγάπην ἀντὶ τῆς βίας, τὸ συμφέρον τοῦ ἀσθενοῦς ἀντὶ τῶν ἰδιοτροπιῶν τοῦ ἰσχυροῦ. Ἄλλ' ἐν τῷ κόλπῳ τῆς οἰκογενείας μάλιστα πάντων ἤσκησε τὸ εὐεργετικὸν αὐτοῦ κράτος. Δὲν εἶχεν εὐρῆ ἐν αὐτῇ ἢ ἓνα καὶ μόνον δεσμὸν συνάπτουτα πρὸς ἄλληλα τὰ διάφορα τῆς οἰκογενείας, τὴν ἐξουσίαν, ταύτην δὲ ἀντικατέστησε διὰ τῆς στοργῆς. Ἀνεβίβασεν οὕτω τὴν κατάστασιν τῶν γυναικῶν, τῶν τέκνων καὶ τῶν δούλων, οἵτινες ὑπὸ τὸ κράτος τῆς εἰδωλολατρίας δὲν ἦσαν ἢ ἄθλια ἀπόκληρα ὄντα, κηρύξας ὅτι πάντες ἦσαν τέκνα τοῦ αὐτοῦ οὐρανοῦ Πατρὸς, καὶ ἐντεῦθεν ὠφείλον ν' ἀγαπῶσιν ἀλλήλους, ὡς ὁ πατήρ οὗτος αὐτὸς τοὺς ἠγάπα. Ὁ χριστιανισμὸς λοιπὸν διέβρῆξε τὰ δεσμὰ τῆς γυναικὸς. Προεκήρυξεν ὅτι ἦν αὕτη ἡ σύντροφος τοῦ ἀνδρὸς καὶ οὐχὶ δούλη αὐτοῦ· καθαγιάσας τὸν γάμον, κατέστησεν αὐτὸν τὴν ἑνωσιν

δύο ψυχῶν ἰσαξίω. Αἱ μεγάλαι αὐται μεταβολαὶ εἶπετο νὰ ἐπιδράσωσιν εἰς τὸ Δίκαιον. Οἱ χριστιανοὶ νομοθέται ἐδέησε νὰ βελτιώσωσι τὴν κατάστασιν τῆς γυναικός.

Μὴ ὁμως νομίσωμεν ὅτι ἡ μεταβολὴ αὕτη ἐγένετο αἴφνης. Ἡ μεγάλη ἀξία τῆς θρησκείας ἡμῶν εἰς τοῦτο ἐγκείται ὅτι ἐπεξήτησε τὴν μεταρρύθμισιν τῶν θεσμῶν διὰ τῆς μεταβολῆς τῶν ἠθῶν. Ἀπ' ἐναντίας πρὸς τὰλλα θρησκευματα οὐδὲν αὕτη ἀνέτρεψε, θέλουσα νὰ ἐπιτύχη τοῦ ἰδίου σκοποῦ διὰ τῆς πρᾶότητος καὶ τῆς πειθοῦς. Ἐντεῦθεν ἡ κατάστασις τῆς γυναικός δὲν μετεβλήθη ἐξαίφνης, καίπερ ταχέως βελτιουμένη. Οὕτως ἐπὶ μακροὺς αἰῶνας ἐθεωρήθη ἡ γυνὴ ὑποδεεστέρα τοῦ ἀνδρός τὴν διανοίαν καὶ τὴν πρακτικὴν ἐπιτηδειότητα, ἐν πολλαῖς δὲ χώραις διεπομέναις ὑπὸ τῶν ἐθίμων (pays coutumiers) ἐκ τῆς ιδέας ταύτης ὀρμώμενοι ἴδρυσαν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον μεγάλην ἀνικανότητα τῆς γυναικός. Ἡ δόξα αὕτη δὲν ἦτον ἡ σύγχυσις· συνήγον ἐκ τοῦ ὅτι τὰ καθήκοντα τῆς γυναικός εἰσιν ἄλλα παρὰ τὰ τοῦ ἀνδρός, ὅτι ταῦτά εἰσιν ἀνώτερα ἐκείνων· ὡσανεὶ τις ἤξλου ὅτι τὰ καθήκοντα τοῦ ἱερέως εἰσὶν ὑποδεεστέρα τῶν τοῦ στρατιώτου, ὡς ὄντα ἄλλοῖα!

Τοὺς συντάκτας τοῦ Ναπολεοντείου Κώδικος ἄλλη, καθ' ἡμᾶς, ὠδήγησεν ἀρχῇ. Θέλομεν ἴδῃ ἐν ἀρχῇ τοῦ Β'. ἡμῶν βιβλίου ὅτι οὐχὶ λόγῳ τοῦ συμφέροντος τοῦ συζύγου οὐδ' ἔνεκα τῆς ὑποτιθεμένης ἐλαττώσεως τοῦ φύλου ἴδρυσαν τὴν ἀνικανότητα τῆς ὑπάνδρου. Ἐσκέφθησαν μόνον ὅτι ἐν πάσῃ ἐταιρίᾳ ὑπάρχει τις προϊστάμενος, καὶ ὅτι κατὰ συνέπειαν ἐν τῇ συζυγικῇ ἐταιρίᾳ, ἡ οἰκιακὴ εἰρήνη ἀπῆτει τὴν ἀνικανότητα τῆς ὑπάνδρου γυναικός. Σημειωτέον ἄλλως τε ὅτι τὴν ἀρχὴν ταύτην ἀπεδέξαντο κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον σχεδὸν ἅπαντες οἱ νεώτεροι νομοθέται, πλὴν τοῦ τῆς Αὐστρίας, ὅστις ἐπέτρεψε τῇ γυναικὶ ν' ἀναλαμβάνη ὑποχρεώσεις ἀνευ οὐδεμιᾶς ἀδείας.

Τοιοιουτρόπως σήμερον οὐχὶ πλέον ἡ

ψευδὴς ιδέα τῆς ἐλαττώσεως τῆς γυναικός ὑπαγορεύει εἰς τοὺς νεωτέρους νομοθέτας τὴν ἀνικανότητα τῆς ὑπάνδρου γυναικός. Τὴν παλαιὰν ταύτην ἀρχὴν κατέρριψαν ἡ θρησκεία καὶ ὁ πολιτισμὸς καὶ αὐτ' αὐτῆς ἀντικατέστησαν ιδέαν καινὴν, γενναιοτέραν ἅμα καὶ ἀληθεστέραν. Οἱ συντάκται τῶν καθ' ἡμᾶς νόμων ἐμπνέονται ἐκ τοῦ συμφέροντος τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς κατ' οἶκον εἰρήνης. Κατείδον οὗτοι ὅτι τὸ συμφέρον τοῦτο ἀπῆτει ἵνα τὴν συζυγικὴν ἐταιρίαν διευθύνῃ προϊστάμενος ἱκανὸς νὰ προστατεύῃ αὐτῆς ἀπέναντι παντός· ὑπὸ τὸ κράτος τῆςδε τῆς σκέψεως ἴδρυσαν τὴν ἀνικανότητα τῆς ὑπάνδρου γυναικός. Ἄλλ' ὁμως ἀπένειμαν ταύτη τὸ δικαίωμα νὰ διατηρήσῃ διὰ τοῦ γαμικοῦ συμφώνου τὴν διαίκτησιν τῆς περιουσίας αὐτῆς. Ἴδου ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος ἀξιόλογος κατάκτησις τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ πολιτισμοῦ.

Ἴσως δὲ δυνάμεθα νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι ἐλεύσεται ἡμέρα καθ' ἣν, χάρις εἰς τὴν αἰὲ ἐπὶ μᾶλλον ἐπεκτεινομένην διανοητικὴν ἀνάπτυξιν τῶν γυναικῶν, οἱ καθ' ἡμᾶς νομοθέται θέλουσι δυνηθῆ νὰ ἀποδώσωσιν εἰς αὐτὰς ἀνεξαρτησίαν πληρεστέραν, ἀναγνωρίζοντες εἰς αὐτὰς οὐ μόνον τὸ δικαίωμα τοῦ διοικεῖν τὴν περιουσίαν αὐτῶν ἀλλὰ καὶ τὸ τοῦ διαθέτειν αὐτήν.

ΑΡΧΑΙΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΑΙ

ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΕΝΙΚΑΙ

Ἐν πάσαις ταῖς ἀνατολικαῖς νομοθεσίαις, πλὴν τῶν τῆς Ἑλλάδος, ὑπερτερουσῶν πολὺ τῶν ἄλλων, ἐνυπάρχει ἡ ιδέα τῆς ἐλαττώσεως τῆς γυναικός. Ἡ ἐλάττωσις αὕτη ἦν ἀναμφιβόλως μᾶλλον ἢ ἥτταν μεγάλη κατὰ χώρας· οὕτως ἡ κατάστασις τῶν γυναικῶν ἦσ κρείστων παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ἢ τοῖς ἄλλοις